

Motion till riksdagen 2024/25:1323

av **Jacob Risberg m.fl. (MP)**

Värnande av folkrätten

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätthålla respekten för folkrätten och kraftigt agera mot och fördöma överträdelser av denna, oavsett var i världen de sker eller vilken stat som begår dem, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av ökad internationell dialog och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta internationella domstolars juridiska bedömningar och domslut vara vägledande för svensk utrikespolitik och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Oavsett var i världen man föds har man rätt att åtnjuta samma mänskliga rättigheter. Grundtanken med FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna är att de är just universella. Förutom den allmänna förklaringen, som behandlar både sådant som alla har rätt till, som frihet och utbildning, och sådant som alla har rätt att vara fria från, som slaveri och tortyr, så finns det en rad andra traktater och sedvanerättsliga regler som styr hur stater ska agera gentemot varandra och gentemot sina egna och andra staters medborgare. Men även hur makthavare, företag och enskilda individer får agera både i krigs- och i fredstid.

Med dessa konventioner och traktat följer inte enbart ett krav på att de implementeras i nationell lagstiftning där så är tillämpligt utan även ett behov av att varje land bidrar till att hjälpa övriga länder att leva upp till sina åtaganden. Om en stat allvarligt kränker en persons eller grupps rättigheter, eller om ett land bryter mot krigets lagar, så är det i första hand den statens uppgift att säkerställa att överträdelsen skyndsamt upphör och att ansvar och upprättelse kan utkrävas i de fall det är relevant. Men i det fall man inte lyckas måste omvärlden reagera och agera. Det är det som är grunden i en regelbaserad

världsordning. Att det finns en uppsättning gemensamma regler som alla är skyldiga att följa.

Förutom varje stats egna rättsvårdande myndigheter, som har rätt att döma i fall som exempelvis krigsbrott eller folkmord oavsett var brottet har begåtts, så finns en rad internationella domstolar som kan agera. För Sveriges del är de mest relevanta Internationella domstolen (ICJ), som är FN:s högsta domstol och i överensstämmelse med folkrätten avgör tvister mellan stater, Internationella brottmålsdomstolen (ICC), som utreder och dömer för bland annat folkmord och brott mot mänskligheten, samt Europadomstolen som granskar påstådda brott mot den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna och vars domar är bindande. För att värna den regelbaserade världsordningen bör utlåtanden och domslut från dessa domstolar i högre grad vara vägledande för svensk utrikespolitik.

För att den regelbaserade världsordningen ska fungera krävs även en konstant internationell dialog kring just rättigheter, fredsbyggande och demokratisering. Och den dialogen sker både i globala organisationer, som FN-systemet, i regionala organisationer som OSSE och EU och i bilaterala sammanhang. För att förstå och kunna respektera andra staters agerande eller syn på olika situationer krävs en ständig dialog där våra svenska, och andra länders, beskickningar spelar en avgörande roll. Riksdagens och regeringens förståelse för omvärlden och andra staters agerande bygger inte enbart på medierapportering utan kräver även i hög grad diplomatiska kontakter och rapporter från våra utlandsmyndigheter. För att öka respekten för den regelbaserade världsordningen krävs att Sverige lägger mer resurser på internationell samverkan, dialog och diplomati – inte mindre.

Grunden för att den regelbaserade världsordningen ska fungera är just konceptet universellt. Samma regler måste vara tillämpliga och giltiga oavsett vem eller vilka som bryter eller riskerar att bryta mot dem. Till exempel måste Rysslands illegala invasionskrig mot Ukraina sluta med att Ukraina återfår allt sitt territorium. Allt annat vore en signal från världssamfundet att det är okej att gå in i andra länders suveräna territorium och genom våld tillskansa sig dessa.

Omvärldens skarpa svar på Rysslands illegala invasionskrig samt mot de krigsbrott som följer i dess spår är viktiga att stödja. Men det är lika viktigt att reaktionen och agerandet även blir kraftfullt i andra fall där brott mot internationell rätt och internationell humanitär rätt begås. Oavsett om det rör ockupationen av Västsahara, den humanitära krisen som följer av det fruktansvärda kriget i Sudan eller byggandet av nya bosättningar och konfiskeringen av palestinsk mark på Västbanken.

Och våra svar på dessa brott kan inte baseras på ett enskilt partis ideologi eller politiska förslag utifrån kortsiktiga svenska intressen utan måste utgå från uttolkandet av folkrätten och då främst bedömningar gjorda i just internationella domstolar. Om den svenska regeringen menar allvar med det som sades i utrikesdeklarationen om att det är ”avgörande att den regelbaserade världsordningen, folkrätten och respekten för FN-stadgan upprätthålls”, måste regeringen också kraftigt agera mot och fördöma överträdelser av dessa – oavsett var i världen de sker eller vilken stat som begår dem.

Jacob Risberg (MP)

Janine Alm Ericson (MP)

Emma Berginger (MP)

Märta Stenevi (MP)

Ulrika Westerlund (MP)